

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ (δεύτερο τμήμα)
της 1ης Οκτωβρίου 2009*

Στην υπόθεση C-505/07,

με αντικείμενο αίτηση εκδόσεως προδικαστικής αποφάσεως δυνάμει του άρθρου 234 ΕΚ, την οποία υπέβαλε το Tribunal Supremo (Ισπανία) με απόφαση της 22ας Οκτωβρίου 2007, που περιήλθε στο Δικαστήριο στις 19 Νοεμβρίου 2007, στο πλαίσιο της δίκης

Compañía Española de Comercialización de Aceite SA,

παρεμβαίνοντες:

Asociación Española de la Industria y Comercio Exportador de Aceite de Oliva (Asoliva),

Asociación Nacional de Industriales Envasadores y Refinadores de Aceites Comestibles (Anierac),

Administración del Estado,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ισπανική.

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ (δεύτερο τμήμα),

συγκείμενο από τους C. W. A. Timmermans, πρόεδρο τμήματος, J.-C. Bonichot, K. Schiemann, J. Makarczyk (εισηγητή) και C. Toader, δικαστές,

γενική εισαγγελέας: J. Kokott

γραμματέας: K. Sztranc-Sławiczek, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της επ' ακροατηρίου συζητήσεως της 17ης Δεκεμβρίου 2008,

λαμβάνοντας υπόψη τις παρατηρήσεις που υπέβαλαν:

- η Compañía Española de Comercialización de Aceite SA, εκπροσωπούμενη από τον R. Illescas Ortiz, abogado,
- η Asociación Española de la Industria y Comercio Exportador de Aceite de Oliva (Asoliva), εκπροσωπούμενη από την M. Albarracín Pascual, procuradora, και την M. C. Ortega Martínez, abogada,
- η Asociación Nacional de Industriales Envasadores y Refinadores de Aceites Comestibles (Anierac), εκπροσωπούμενη από τους F. Bermúdez de Castro Rosillo, procurador, και A. Ruiz-Giménez Aguilar, abogado,

— η Επιτροπή των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενη από τους F. Jimeno Fernández και F. Castillo de la Torre,

αφού άκουσε τη γενική εισαγγελέα που ανέπτυξε τις προτάσεις της κατά τη συνεδρίαση της 12ης Φεβρουαρίου 2009,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

- ¹ Η αίτηση για την έκδοση προδικαστικής απόφασης αφορά την ερμηνεία του άρθρου 12α του κανονισμού 136/66/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 1966, περί δημιουργίας κοινής οργάνωσης αγοράς στον τομέα των λιπαρών ουσιών (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/002, σ. 33), όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1638/98 του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998 (ΕΕ L 210, σ. 32, στο εξής: κανονισμός 136/66), και του άρθρου 2 του κανονισμού 26 του Συμβουλίου, της 4ης Απριλίου 1962, περί εφαρμογής ορισμένων κανόνων ανταγωνισμού στην παραγωγή και την εμπορία γεωργικών προϊόντων (ΕΕ ειδ. έκδ. 03/001, σ. 35).
- ² Η αίτηση αυτή υποβλήθηκε στο πλαίσιο αναίρεσης που άσκησε η Compañía Española de Comercialización de Aceite SA (στο εξής: Cecasa) και αφορά την ακύρωση της απόφασης του Tribunal de Defensa de la Competencia της 5ης Μαρτίου 2002, με την οποία απορρίφθηκε η αίτησης της ανααιρεσείουσας να της χορηγηθεί ειδική άδεια για την ίδρυση κοινής επιχείρησης εμπορίας ελαιολάδου.

Το νομικό πλαίσιο

Η κοινοτική νομοθεσία

Η νομοθεσία σχετικά με τη δυνατότητα εφαρμογής των κανόνων του ανταγωνισμού στον τομέα της γεωργίας

- 3 Η πρώτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 26 έχει ως εξής:

«[...] από το άρθρο [36] της Συνθήκης συνάγεται πως η εφαρμογή των κανόνων ανταγωνισμού της Συνθήκης στην παραγωγή και εμπορία γεωργικών προϊόντων αποτελεί συστατικό στοιχείο της κοινής γεωργικής πολιτικής [...]».

- 4 Το άρθρο 1 του κανονισμού 26 ορίζει τα εξής:

«Από της ενάρξεως της ισχύος του παρόντος κανονισμού, τα άρθρα [81] μέχρι και [86] της Συνθήκης, καθώς και οι διατάξεις εφαρμογής τους, εφαρμόζονται σε όλες τις συμφωνίες, αποφάσεις και πρακτικές που αναφέρονται στο άρθρο [81], παράγραφος 1, και στο άρθρο [82] της Συνθήκης, σχετικά με την παραγωγή ή την εμπορία των προϊόντων, τα οποία απαριθμούνται στο παράρτημα [I] της Συνθήκης, υπό την επιφύλαξη των διατάξεων του άρθρου 2.»

- 5 Μεταξύ των γεωργικών προϊόντων που απαριθμούνται στο παράρτημα I της Συνθήκης ΕΚ περιλαμβάνεται και το ελαιόλαδο.

6 Το άρθρο 2, παράγραφοι 1 και 2, του κανονισμού 26 έχει ως εξής:

«1. Το άρθρο [81], παράγραφος 1, της Συνθήκης δεν εφαρμόζεται στις συμφωνίες, αποφάσεις και πρακτικές που αναφέρονται στο προηγούμενο άρθρο και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος μιας εθνικής οργανώσεως αγοράς ή είναι απαραίτητες για την πραγματοποίηση των αναφερομένων στο άρθρο [33] της Συνθήκης στόχων. Δεν εφαρμόζεται ιδίως σε συμφωνίες, αποφάσεις και πρακτικές παραγωγών, ενώσεων παραγωγών ή ενώσεων των ενώσεων αυτών ενός μόνον κράτους μέλους κατά το μέτρο που, χωρίς να συνεπάγονται την υποχρέωση εφαρμογής καθορισμένης τιμής, αφορούν την παραγωγή ή την πώληση γεωργικών προϊόντων ή την χρήση κοινών εγκαταστάσεων αποθηκείσεως, επεξεργασίας ή μεταποίησης γεωργικών προϊόντων, εκτός αν η Επιτροπή διαπιστώνει ότι κατ' αυτόν τον τρόπο αποκλείεται ο ανταγωνισμός ή ότι διακυβεύονται οι στόχοι του άρθρου [33] της Συνθήκης.

2. Η Επιτροπή, υπό την επιφύλαξη του ελέγχου του Δικαστηρίου, έχει αποκλειστική αρμοδιότητα, αφού διαβουλευτεί με τα κράτη μέλη και ακούσει τη γνώμη των συμμετεχουσών επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, καθώς επίσης και κάθε άλλου φυσικού ή νομικού προσώπου, του οποίου η ακρόαση θεωρείται απαραίτητη, να διαπιστώνει, με δημοσιευόμενη απόφαση, ποιες συμφωνίες, αποφάσεις και πρακτικές πληρούν τους όρους που προβλέπονται στην παράγραφο 1.»

Η νομοθεσία που διέπει τον τομέα των λιπαρών ουσιών

7 Το άρθρο 12α του κανονισμού 136/66 ορίζει τα εξής:

«Προκειμένου να ρυθμιστεί η αγορά σε περίπτωση σοβαρής διαταραχής της σε ορισμένες περιφέρειες της Κοινότητας, μπορεί να αποφασιστεί, σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται στο άρθρο 38, να επιτραπεί σε οργανισμούς που παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις και είναι εγκεκριμένοι από τα κράτη μέλη να συνάψουν

συμφωνητικά αποθεματοποίησης για το ελαιόλαδο που θέτουν σε εμπορία. Μεταξύ των σχετικών οργανισμών δίδεται προτεραιότητα στις ομάδες παραγωγών και στις ενώσεις τους που είναι αναγνωρισμένες κατά την έννοια του κανονισμού (ΕΚ) 952/97 [του Συμβουλίου, της 20ής Μαΐου 1997, για τις ομάδες παραγωγών και τις ενώσεις τους (ΕΕ L 142, σ. 30)].

Τα μέτρα που αναφέρονται στο πρώτο εδάφιο μπορούν να εφαρμόζονται, μεταξύ άλλων, όταν η μέση τιμή που διαπιστώνεται στην αγορά κατά τη διάρκεια αντιπροσωπευτικής περιόδου είναι χαμηλότερη από το 95 % της τιμής παρέμβασης που εφαρμόζεται κατά τη διάρκεια της περιόδου 1997/1998.

Το ύψος της ενίσχυσης που χορηγείται για την υλοποίηση των συμφωνητικών, καθώς και οι λεπτομέρειες εφαρμογής του παρόντος άρθρου, και ιδίως οι ποσότητες, οι ποιότητες και οι διάρκειες αποθεματοποίησης των ελαίων αυτών, καθορίζονται σύμφωνα με τη διαδικασία που προβλέπεται από το άρθρο 38 κατά τρόπο ώστε να διασφαλισθεί αισθητός αντίκτυπος στην αγορά. Η ενίσχυση μπορεί να χορηγείται μέσω διαγωνισμού.»

- 8 Το άρθρο 38, παράγραφος 1, του κανονισμού 136/66 παραπέμπει σε διαδικασία επιτροπολογίας.
- 9 Από το άρθρο 1 του κανονισμού 952/97 προκύπτει ότι ο κανονισμός αυτός θέσπισε για ορισμένες περιφέρειες ένα καθεστώς ενθάρρυνσης της σύστασης ομάδων παραγωγών και ενώσεων των ομάδων αυτών.

10 Το άρθρο 1 του κανονισμού 952/97 έχει ως εξής:

«Για τη θεραπεία των διαρθρωτικών αδυναμιών στο επίπεδο της προσφοράς και της διάθεσης στην αγορά γεωργικών προϊόντων που διαπιστώνονται σε ορισμένες περιφέρειες και οι οποίες χαρακτηρίζονται από ανεπαρκή βαθμό οργάνωσης των παραγωγών, ο παρών κανονισμός θεσπίζει, για τις εν λόγω περιφέρειες, καθεστώς ενθάρρυνσης για τη σύσταση ομάδων παραγωγών και ενώσεων αυτών.»

11 Ο κανονισμός 952/97 καταργήθηκε, χωρίς να αντικατασταθεί, στις 3 Ιουλίου 1999 με τον κανονισμό (ΕΚ) 1257/1999 του Συμβουλίου, της 17ης Μαΐου 1999, για τη στήριξη της αγροτικής ανάπτυξης από το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Προσανατολισμού και Εγγυήσεων (ΕΓΤΠΕ) και για την τροποποίηση και κατάργηση ορισμένων κανονισμών (ΕΕ L 160, σ. 80).

12 Από την τεσσαρακοστή τέταρτη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1257/1999 προκύπτει ότι, λόγω των υφιστάμενων ενισχύσεων για τις ομάδες παραγωγών και τις ενώσεις τους σε διάφορες κοινές οργανώσεις αγοράς, δεν είναι πλέον απαραίτητη η ειδική στήριξη των ομάδων παραγωγών στο πλαίσιο της αγροτικής ανάπτυξης.

13 Η ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1638/98 έχει ως εξής:

«[Η ρύθμιση για τη] δημόσια παρέμβαση αποτελεί κίνητρο για την παραγωγή, που ενδέχεται να αποσταθεροποιήσει την αγορά [...] συνεπώς συντρέχει λόγος να καταργηθούν οι αγορές στην παρέμβαση και να καταργηθούν ή να αντικατασταθούν οι αναφορές στην τιμή παρέμβασης».

14 Η δωδέκατη αιτιολογική σκέψη του εν λόγω κανονισμού έχει ως εξής:

«[...] για να επιτευχθεί ο στόχος της ρύθμισης της προσφοράς ελαιολάδου σε περίπτωση σοβαρής διαταραχής της αγοράς, θα πρέπει να υπάρχει καθεστώς ενίσχυσης των συμβάσεων ιδιωτικής αποθεματοποίησης και να δοθεί προτεραιότητα όσον αφορά τις εν λόγω συμβάσεις στις ομάδες παραγωγών και τις αναγνωρισμένες ενώσεις τους κατά την έννοια του [κανονισμού 952/97]».

15 Το άρθρο 1, παράγραφος 1, του κανονισμού (ΕΚ) 2768/98 της Επιτροπής, της 21ης Δεκεμβρίου 1998, σχετικά με το καθεστώς χορήγησης ενισχύσεων για την ιδιωτική αποθεματοποίηση ελαιολάδου (ΕΕ L 346, σ. 14), ορίζει τα εξής:

«Οι αρμόδιοι οργανισμοί των κρατών μελών παραγωγής συνάπτουν συμβάσεις ιδιωτικής αποθεματοποίησης παρθένου ελαιολάδου χύμα υπό τους όρους που θεσπίζονται στον παρόντα κανονισμό.»

16 Δυνάμει του άρθρου 1, παράγραφος 2, του εν λόγω κανονισμού, για τον καθορισμό των ενισχύσεων που θα πρέπει να χορηγούνται για την υλοποίηση των συμβάσεων ιδιωτικής αποθεματοποίησης ελαιολάδου, η Επιτροπή μπορεί να προκηρύσσει διαγωνισμούς περιορισμένης διάρκειας.

Η εθνική νομοθεσία

- ¹⁷ Το άρθρο 1 του νόμου 16/1989, για την προστασία του ανταγωνισμού (Ley 16/1989 de Defensa de la Competencia), της 17ης Ιουλίου 1989 (BOE [Εφημερίδα της Κυβέρνησης της Ισπανίας] αριθ. 170, της 18ης Ιουλίου 1989, σ. 22747, στο εξής: LDC), προβλέπει τα εξής:

«1. Απαγορεύεται κάθε συμφωνία, απόφαση ή συνεννόηση ή συμφωνημένη ή ενσυνειδήτως παράλληλη πρακτική που έχει ή μπορεί να έχει ως αντικείμενο ή ως αποτέλεσμα την παρεμπόδιση, τον περιορισμό ή τη νόθευση του ανταγωνισμού στο σύνολο ή σε τμήμα της εθνικής αγοράς και, ειδικότερα, αυτές που συνίστανται:

- a) στον άμεσο ή έμμεσο καθορισμό των τιμών ή άλλων όρων συναλλαγής ή παροχής υπηρεσιών,
- b) στον περιορισμό ή στον έλεγχο της παραγωγής, της διαθέσεως, της τεχνολογικής αναπτύξεως ή των επενδύσεων,
- c) στην κατανομή των αγορών ή των πηγών εφοδιασμού.

[...]

2. Είναι αυτοδικαίως άκυρες οι συμφωνίες, αποφάσεις ή συστάσεις οι οποίες απαγορεύονται δυνάμει της παραγράφου 1 και δεν εμπίπτουν στις απαλλαγές που προβλέπει ο παρών νόμος.

[...]»

18 Το άρθρο 3 του LDC, που επιγράφεται «Περιπτώσεις απαλλαγής», έχει ως εξής:

«1. Επιτρέπονται κατ' εξαίρεση οι συμφωνίες, αποφάσεις, συνεννοήσεις ή πρακτικές στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 1, ή ορισμένες κατηγορίες αυτών, που συμβάλλουν στη βελτίωση της παραγωγής ή της διαθέσεως στην αγορά αγαθών και υπηρεσιών ή στην προαγωγή της τεχνικής ή οικονομικής προόδου, εφόσον:

- a) εξασφαλίζουν στους καταναλωτές ή στους χρήστες δίκαιο τμήμα από το όφελος που προκύπτει από αυτές,
- b) δεν επιβάλλουν στις ενδιαφερόμενες επιχειρήσεις περιορισμούς μη απαραίτητους για την επίτευξη των στόχων αυτών και
- c) δεν παρέχουν στις επιχειρήσεις αυτές τη δυνατότητα εξαλείψεως του ανταγωνισμού σε σχέση με μεγάλο τμήμα των σχετικών προϊόντων ή υπηρεσιών.

2. Επίσης, μπορούν να επιτραπούν, υπό την προϋπόθεση ότι δικαιολογούνται από τη γενική οικονομική κατάσταση και το δημόσιο συμφέρον, οι συμφωνίες, αποφάσεις, συνεννοήσεις και πρακτικές στις οποίες αναφέρεται το άρθρο 1, ή κατηγορίες αυτών, οι οποίες:

- a) έχουν ως αντικείμενο την προστασία ή την προώθηση των εξαγωγών, εφόσον δεν επηρεάζουν τον ανταγωνισμό εντός της εσωτερικής αγοράς και συμβιβάζονται με τις υποχρεώσεις που απορρέουν από τις διεθνείς συμβάσεις που έχει κυρώσει η Ισπανία ή
- b) ευνοούν την αρκούντως σημαντική ανύψωση του κοινωνικού και οικονομικού επιπέδου υποβαθμισμένων περιοχών ή κλάδων ή
- c) λόγω της περιορισμένης τους σημασίας, δεν είναι ικανές να επηρεάσουν σημαντικά τον ανταγωνισμό.»

Η διαφορά της κύριας δίκης και τα προδικαστικά ερωτήματα

¹⁹ Από τη δικογραφία που έχει υποβληθεί στο Δικαστήριο προκύπτει ότι η Cecasa είναι ανώνυμη εταιρία ισπανικού δικαίου, το 68 % των μετοχών της οποίας ανήκει σε ελαιοπαραγωγούς, ελαιοτριβεία και συνεταιρισμούς, ενώ το υπόλοιπο 32 % είναι κατανεμημένο μεταξύ χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και άλλων φορέων. Οι ελαιοπαραγωγοί μέτοχοι της εταιρίας αυτής αντιπροσωπεύουν ποσοστό μεταξύ 50 % και 60 % της ισπανικής παραγωγής ελαιολάδου.

²⁰ Στις 5 Απριλίου 2001 η Cecasa υπέβαλε στις αρμόδιες για τον ανταγωνισμό εθνικές αρχές, κατ' εφαρμογή του άρθρου 3 του LDC, αίτηση ειδικής απαλλαγής, προκειμένου να της επιτραπεί να ιδρύσει επιχείρηση εμπορίας ελαιολάδου, με κύριο σκοπό την αποφυγή της πτώσης των τιμών ελαιολάδου κάτω από ορισμένο όριο, και συγκεκριμένα από το 95 % περίπου της προϊσχύουσας τιμής παρέμβασης προς

τούτο η επιχείρηση αυτή θα αγόραζε ελαιόλαδο μόλις η τιμή μειωνόταν κάτω από το όριο αυτό και θα το διέθετε εκ νέου στην αγορά σε περίπτωση ανάκαμψης των τιμών.

21 Το Tribunal de Defensa de la Competencia έκρινε ότι σκοπός της αίτησης ειδικής απαλλαγής που είχε υποβάλει η Cecasa ήταν η σύναψη συμφωνίας μεταξύ ανταγωνιστών για τη διατήρηση της τιμής του ελαιολάδου σε υψηλά επίπεδα κατά τις περιόδους πλεονασματικής παραγωγής, οπότε απέρριψε την αίτηση αυτή με απόφαση της 5ης Μαρτίου 2002.

22 Η απόφαση αυτή επικυρώθηκε ουσιαστικά με την απόφαση του τμήματος διοικητικών διαφορών της Audiencia Nacional της 22ας Ιουλίου 2005, κατά της οποίας η Cecasa έχει ασκήσει αναίρεση ενώπιον του αιτούντος δικαστηρίου.

23 Υπό τις συνθήκες αυτές, το Tribunal Supremo αποφάσισε να αναστείλει τη διαδικασία και να υποβάλει στο Δικαστήριο τα ακόλουθα προδικαστικά ερωτήματα:

«1) Σύμφωνα με το άρθρο 12α του κανονισμού 136/66 [...], μπορεί μια ανώνυμη εταιρία, της οποίας οι μέτοχοι είναι κυρίως παραγωγοί, ελαιοτριβεία και συνεταιρισμοί ελαιοπαραγωγών, καθώς και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, να περιληφθεί στους “οργανισμούς” που είναι εγκεκριμένοι για τη σύναψη συμβάσεων αποθεματοποίησης ελαιολάδου; Μπορεί μια εταιρία με αυτά τα χαρακτηριστικά να εξομοιώνεται με τις ομάδες παραγωγών και τις ενώσεις τους, οι οποίες είναι αναγνωρισμένες κατά την έννοια του κανονισμού [...] 952/97;

2) Σε περίπτωση που η εταιρία συγκαταλέγεται στους “οργανισμούς” που θεωρούνται κατάλληλοι να ασκούν δραστηριότητες αποθεματοποίησης, μπορεί η “έγκριση από το κράτος μέλος”, που πρέπει να έχει παρασχεθεί στους οργανισμούς αυτούς σύμφωνα με το ως άνω άρθρο 12α του κανονισμού 136/66, να

είναι η έγκριση που παρέχεται κατόπιν αίτησης για τη χορήγηση ειδικής απαλλαγής (“άδειας”) που υποβάλλεται στις αρμόδιες για την προστασία του ανταγωνισμού εθνικές αρχές;

- 3) Απαιτεί το άρθρο 12α του κανονισμού 136/66 οπωσδήποτε έγκριση της Επιτροπής για κάθε περίπτωση ιδιωτικής αποθεματοποίησης ελαιολάδου ή, αντιθέτως, επιτρέπεται η ύπαρξη μηχανισμού, κατόπιν συμφωνίας των παραγωγών, για την αγορά και την αποθεματοποίηση του ελαιολάδου αυτού με ιδιωτική χρηματοδότηση, ο οποίος θα ενεργοποιείται αποκλειστικά υπό τους ίδιους όρους και τις ίδιες προϋποθέσεις με αυτές της αποθεματοποίησης με κοινοτική χρηματοδότηση, με σκοπό τη συμπλήρωση και την επιτάχυνση της εν λόγω αποθεματοποίησης με κοινοτική χρηματοδότηση και χωρίς να υπερβαίνει τα όριά της;

- 4) Μπορεί η νομολογιακή αρχή που διατύπωσε το Δικαστήριο με την απόφαση της 9ης Σεπτεμβρίου 2003 [(υπόθεση C-137/00, *Milk Marque* και *National Farmers' Union*, Συλλογή 2003, σ. I-7975)], όσον αφορά την εφαρμογή από τις εθνικές αρχές των εθνικών κανόνων περί προστασίας του ανταγωνισμού στις συμφωνίες παραγωγών που μπορεί καταρχήν να θεωρηθεί ότι εμπίπτουν στο άρθρο 2 του κανονισμού 26 [...], να εφαρμοστεί και στις συμφωνίες οι οποίες, λόγω των χαρακτηριστικών τους και των χαρακτηριστικών του οικείου κλάδου, μπορούν να επηρεάσουν την κοινοτική αγορά ελαιολάδου στο σύνολό της;

- 5) Σε περίπτωση που οι αρμόδιες για την προστασία του ανταγωνισμού εθνικές αρχές είναι αρμόδιες να εφαρμόσουν τους εθνικούς κανόνες στις προαναφερθείσες συμφωνίες που μπορούν να επηρεάσουν την κοινή οργάνωση της αγοράς λιπαρών ουσιών, μπορούν οι αρχές αυτές να αρνηθούν πλήρως σε μια εταιρία όπως η αναιρεσείουσα τη δυνατότητα να κάνει χρήση των μηχανισμών αποθεματοποίησης ελαιολάδου, ακόμη και στις περιπτώσεις “σοβαρής διαταραχής” της αγοράς, κατά την έννοια του άρθρου 12α του κανονισμού 136/66;»

Επί των προδικαστικών ερωτημάτων

Επί του παραδεκτού της αίτησης για την έκδοση προδικαστικής απόφασης

- 24 Με το δεύτερο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος το αιτούν δικαστήριο αναφέρεται στον κανονισμό 952/97, ο οποίος όμως δεν ίσχυε πλέον κατά τον χρόνο της έκδοσης της προσβαλλόμενης στην κύρια δίκη απόφασης.
- 25 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, κατά πάγια νομολογία, αν τα υποβαλλόμενα ερωτήματα αφορούν την ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου, το Δικαστήριο υποχρεούται, καταρχήν, να απαντήσει (βλ. απόφαση της 16ης Δεκεμβρίου 2008, C-213/07, Μηχανική, Συλλογή 2008, σ. I-9999, σκέψη 33 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 26 Το Δικαστήριο δεν μπορεί να αρνηθεί να απαντήσει σε προδικαστικό ερώτημα εθνικού δικαστηρίου παρά μόνον όταν προδήλως προκύπτει ότι η ζητούμενη ερμηνεία του κοινοτικού δικαίου δεν έχει καμία σχέση με το υποστατό ή το αντικείμενο της διαφοράς της κύριας δίκης, όταν το πρόβλημα είναι υποθετικής φύσης ή ακόμα όταν το Δικαστήριο δεν διαθέτει τα πραγματικά ή νομικά στοιχεία που είναι αναγκαία προκειμένου να δώσει χρήσιμη απάντηση στα ερωτήματα που του έχουν υποβληθεί (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Μηχανική, σκέψη 34 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 27 Όπως όμως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 33 των προτάσεών της, ο κανονισμός 952/97 δεν έχει καταστεί αλυσιτελής κατόπιν της κατάργησής του.
- 28 Εν προκειμένω, οι ομάδες παραγωγών και οι ενώσεις τους, στις οποίες αναφέρεται ρητά το άρθρο 12α του κανονισμού 136/66, έχουν συγκεκριμένο ρόλο στο πλαίσιο της

διάταξης αυτής. Πράγματι, στις ομάδες αυτές και στις ενώσεις τους δίδει ο κοινοτικός νομοθέτης προτεραιότητα για τη σύναψη των συμβάσεων αποθεματοποίησης ελαιολάδου.

- 29 Υπό τις συνθήκες αυτές, το δεύτερο σκέλος του πρώτου προδικαστικού ερωτήματος πρέπει να θεωρηθεί παραδεκτό.

Επί του πρώτου ερωτήματος

- 30 Με το πρώτο ερώτημα το αιτούν δικαστήριο ερωτά αν μια ανώνυμη εταιρία, της οποίας το κεφάλαιο ανήκει κατά πλειοψηφία σε ελαιοπαραγωγούς, ελαιοτριβεία και συνεταιρισμούς ελαιοπαραγωγών και κατά το υπόλοιπο μέρος σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καλύπτεται από την έννοια των «οργανισμών» που μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις αποθεματοποίησης κατά το άρθρο 12α του κανονισμού 136/66.
- 31 Συναφώς, υπενθυμίζεται ότι, όπως προκύπτει από την ενδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1638/98, ενόψει του κινδύνου αποσταθεροποίησης της αγοράς λόγω του καθεστώτος των αγορών από τους οργανισμούς δημόσιας παρέμβασης, το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης αποφάσισε, κατά τη μεταρρύθμιση της αγοράς του ελαιολάδου, να καταργήσει, κατόπιν της έκδοσης του εν λόγω κανονισμού, το καθεστώς αυτό.
- 32 Από τη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1638/98 προκύπτει ότι, για να επιτευχθεί ο στόχος της ρύθμισης της προσφοράς ελαιολάδου σε περίπτωση σοβαρής διαταραχής της αγοράς, καθιερώθηκε ένα καθεστώς ενίσχυσης των συμβάσεων ιδιωτικής αποθεματοποίησης. Τα χαρακτηριστικά του καθεστώτος αυτού περιγράφονται στο άρθρο 12α του κανονισμού 136/66.

- 33 Όπως συνάγεται από το εν λόγω άρθρο 12α, σε συνδυασμό με τη δωδέκατη αιτιολογική σκέψη του κανονισμού 1638/98, η σύναψη συμβάσεων ιδιωτικής αποθεματοποίησης μπορεί να επιτραπεί σε οργανισμούς που παρέχουν επαρκείς εγγυήσεις και είναι εγκεκριμένοι από τα κράτη μέλη. Μεταξύ των οργανισμών αυτών αναφέρονται οι ομάδες παραγωγών και οι ενώσεις τους κατά την έννοια του κανονισμού 952/97, στους οποίους δίδεται προτεραιότητα για τη σύναψη αυτή.
- 34 Διαπιστώνεται ότι, εφόσον τηρούνται οι απαιτήσεις του άρθρου 12α του κανονισμού 136/66, η σύναψη συμβάσεων βάσει του άρθρου αυτού μπορεί να επιτραπεί τόσο σε ιδιωτικές όσο και σε δημόσιες επιχειρήσεις, ανεξάρτητα από το ποια πρόσωπα μετέχουν σ' αυτές και από τον τρόπο της χρηματοδότησής τους.
- 35 Κατά συνέπεια, στο πρώτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι μια ανώνυμη εταιρία, της οποίας το κεφάλαιο ανήκει κατά πλειοψηφία σε ελαιοπαραγωγούς, ελαιοτριβεία και συνεταιρισμούς ελαιοπαραγωγών και κατά το υπόλοιπο μέρος σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, μπορεί να αποτελεί «οργανισμό» κατά την έννοια του άρθρου 12α του κανονισμού 136/66, στον οποίο μπορεί να επιτραπεί η σύναψη συμβάσεων ιδιωτικής αποθεματοποίησης ελαιολάδου σύμφωνα με το άρθρο αυτό, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπει η εν λόγω διάταξη.

Επί του δεύτερου ερωτήματος

- 36 Με το δεύτερο ερώτημα το αιτούν δικαστήριο θέτει κατ' ουσία το ζήτημα των προϋποθέσεων υπό τις οποίες ένα κράτος μέλος παρέχει την έγκριση που προβλέπεται στο άρθρο 12α του κανονισμού 136/66.
- 37 Επισημαίνεται ευθύς εξαρχής ότι το εν λόγω άρθρο δεν περιέχει καμία διευκρίνιση σχετικά με τη φύση της εθνικής διαδικασίας που μπορεί να οδηγήσει στην έγκριση ενός

οργανισμού που σκοπεύει να προβεί σε ιδιωτική αποθεματοποίηση ελαιολάδου. Ούτε διευκρινίζει ποια πρέπει να είναι η εθνική αρχή που θα παρέχει αυτή την έγκριση.

- 38 Μολονότι επομένως τα κράτη μέλη έχουν ορισμένη διακριτική ευχέρεια ως προς την οργάνωση της διαδικασίας παροχής έγκρισης για την ιδιωτική αποθεματοποίηση ελαιολάδου κατά το άρθρο 12α του κανονισμού 136/66, οφείλουν πάντως, κατά την άσκηση της ευχέρειας αυτής, να τηρούν πλήρως τους στόχους και τις υποχρεώσεις που προβλέπει ο κανονισμός αυτός.
- 39 Κατά συνέπεια, η δημόσια αρχή που είναι, κατά τη νομοθεσία του κράτους μέλους, αρμόδια για την παροχή της έγκρισης πρέπει να είναι σε θέση να προβαίνει σε όλους τους αναγκαίους ελέγχους, ώστε να εξακριβώνει ότι ο οργανισμός που έχει υποβάλει αίτηση έγκρισης είναι ικανός να προβαίνει στην ιδιωτική αποθεματοποίηση ελαιολάδου τηρώντας τις διατάξεις της γεωργικής νομοθεσίας και ότι παρέχει προς τούτο επαρκείς εγγυήσεις.
- 40 Επιπλέον, για να διασφαλίζεται η πρακτική αποτελεσματικότητα του άρθρου 12α του κανονισμού 136/66, η αρχή που είναι αρμόδια για την έγκριση των οργανισμών που μπορούν να συνάπτουν συμβάσεις βάσει του άρθρου αυτού πρέπει να μπορεί να εξατομικευτεί ευχερώς.
- 41 Κατά συνέπεια, στο δεύτερο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι η «έγκριση από το κράτος μέλος», που πρέπει να έχει παρασχεθεί στους οργανισμούς κατά την έννοια του άρθρου 12α του κανονισμού 136/66, μπορεί να παρέχεται κατόπιν αίτησης για τη χορήγηση ειδικής απαλλαγής («άδειας») που υποβάλλεται στις αρμόδιες για τον ανταγωνισμό εθνικές αρχές, υπό την προϋπόθεση ότι οι αρχές αυτές έχουν πράγματι τα μέσα να εξακριβώνουν την ικανότητα του αιτούντος οργανισμού να προβαίνει στην ιδιωτική αποθεματοποίηση ελαιολάδου τηρώντας τις προϋποθέσεις του νόμου.

Επί του τρίτου ερωτήματος

- 42 Με το τρίτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο θέτει κατ' ουσία το ζήτημα αν αντιβαίνει στο άρθρο 12α του κανονισμού 136/66 η ύπαρξη ενός μηχανισμού αγορών και αποθεματοποίησης ελαιολάδου, ο οποίος στηρίζεται σε ιδιωτική συμφωνία και χρηματοδότηση και δεν έχει υποβληθεί στη διαδικασία έγκρισης που προβλέπει η διάταξη αυτή.
- 43 Όπως υπενθυμίστηκε με τις σκέψεις 31 και 32 της παρούσας απόφασης, κατόπιν της έκδοσης του κανονισμού 1638/98 καθιερώθηκε, με το άρθρο 12α του κανονισμού 136/66, στο πλαίσιο της μεταρρύθμισης της αγοράς ελαιολάδου, ένα καθεστώς κοινοτικής ενίσχυσης για την υλοποίηση των συμβάσεων ιδιωτικής αποθεματοποίησης του ελαιολάδου.
- 44 Από το γράμμα της διάταξης αυτής συνάγεται ότι ο μηχανισμός που καθιερώθηκε με το άρθρο 12α του κανονισμού 136/66 εφαρμόζεται μόνο στις περιπτώσεις ιδιωτικής αποθεματοποίησης με κοινοτική χρηματοδότηση.
- 45 Αντίθετα, εφόσον οι επιχειρηματίες δεν προτίθενται να ζητήσουν κοινοτική ενίσχυση, η ιδιωτική αποθεματοποίηση ελαιολάδου δεν εμπίπτει στο πεδίο εφαρμογής του κανονισμού 136/66.
- 46 Επομένως, το άρθρο 12α του κανονισμού 136/66 δεν μπορεί να απαγορεύει την καθιέρωση ενός μηχανισμού ιδιωτικής αποθεματοποίησης που χρηματοδοτείται από ιδιωτικούς πόρους.
- 47 Η καθιέρωση ενός τέτοιου μηχανισμού, για τον οποίο δεν παρέχεται κοινοτική ενίσχυση, δεν επιτρέπεται πάντως να έχει ως αποτέλεσμα να μην εφαρμόζονται στην ιδιωτική αποθεματοποίηση ελαιολάδου οι διατάξεις του κοινοτικού και του εθνικού δικαίου που διέπουν την αγορά του ελαιολάδου ή οι κανόνες του ανταγωνισμού.

- 48 Κατά συνέπεια, στο τρίτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι δεν αντιβαίνει στο άρθρο 12α του κανονισμού 136/66 ο μηχανισμός αγορών και αποθεματοποίησης ελαιολάδου, ο οποίος στηρίζεται σε ιδιωτική συμφωνία και χρηματοδότηση και δεν έχει υποβληθεί στη διαδικασία έγκρισης που προβλέπει η διάταξη αυτή.

Επί του τέταρτου και του πέμπτου ερωτήματος

- 49 Με το τέταρτο και το πέμπτο ερώτημα, το αιτούν δικαστήριο θέτει το ζήτημα της έκτασης των αρμοδιοτήτων των εθνικών αρχών στον τομέα του ανταγωνισμού στην περίπτωση που μια συμφωνία επιχειρήσεων που δρουν στην εθνική αγορά ελαιολάδου έχει επιπτώσεις σε κοινοτικό επίπεδο.
- 50 Συναφώς υπενθυμίζεται ότι το κοινοτικό και το εθνικό δίκαιο του ανταγωνισμού εφαρμόζονται εκ παραλλήλου, δεδομένου ότι εξετάζουν υπό διαφορετικό πρίσμα τις περιοριστικές για τον ανταγωνισμό πρακτικές. Ενώ τα άρθρα 81 ΕΚ και 82 ΕΚ τις εξετάζουν με κριτήριο τα εμπόδια που δημιουργούν ενδεχομένως οι πρακτικές αυτές στο ενδοκοινοτικό εμπόριο, οι εσωτερικές νομοθεσίες, διαπνεόμενες από αρχές που προσιδιάζουν σε καθεμία από αυτές, εξετάζουν τις περιοριστικές για τον ανταγωνισμό πρακτικές εντός αυτού του πλαισίου και μόνο (βλ. προαναφερθείσα απόφαση *Milk Marque* και *National Farmers' Union*, σκέψη 61 και εκεί παρατιθέμενη νομολογία).
- 51 Λόγω της παράλληλης αυτής εφαρμογής των διατάξεων του εθνικού και του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού, το γεγονός ότι μια συμφωνία που έχει συναφθεί μεταξύ επιχειρήσεων που δρουν στον τομέα που διέπεται από την κοινή οργάνωση αγορών είναι ικανή να επηρεάσει το ενδοκοινοτικό εμπόριο δεν μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα την αποκλειστική εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου.
- 52 Συγκεκριμένα, όπως έχει δεχτεί το Δικαστήριο, δεδομένου ότι το πεδίο εφαρμογής των κοινοτικών κανόνων του ανταγωνισμού δεν συμπίπτει με το πεδίο εφαρμογής των εθνικών κανόνων ανταγωνισμού, το γεγονός και μόνο ότι με το άρθρο 36 ΕΚ και με τον κανονισμό 26 ο κοινοτικός νομοθέτης επιχείρησε συμβιβασμό των σκοπών της κοινής

γεωργικής πολιτικής και της κοινοτικής πολιτικής στον τομέα του ανταγωνισμού δεν συνεπάγεται κατ' ανάγκη ότι οποιαδήποτε εφαρμογή του εθνικού δικαίου του ανταγωνισμού αντιβαίνει στο άρθρο 36 ΕΚ και στον κανονισμό 26 (προαναφερθείσα απόφαση Milk Marque και National Farmers' Union, σκέψη 66).

- 53 Όσον αφορά ειδικότερα την ερμηνεία του άρθρου 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 26, όπως τόνισε η γενική εισαγγελέας στο σημείο 87 των προτάσεων της, ούτε η αποκλειστικότητα της αρμοδιότητας της Επιτροπής, στην οποία έχει ανατεθεί να εξακριβώνει ποιες συμφωνίες, αποφάσεις και πρακτικές καλύπτονται από το άρθρο 2, παράγραφος 1, του κανονισμού αυτού, έχει ως συνέπεια να μην μπορεί να εφαρμοστεί το εθνικό δίκαιο του ανταγωνισμού.
- 54 Πράγματι, σκοπός του άρθρου 2, παράγραφος 2, του κανονισμού 26 είναι απλώς ο καθορισμός της αρχής που είναι αρμόδια για την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου του ανταγωνισμού.
- 55 Επιβάλλεται πάντως η υπενθύμιση ότι οι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό εθνικές αρχές, όταν παρεμβαίνουν στον διεπόμενο από την κοινή οργάνωση αγορών τομέα, οφείλουν να απέχουν από τη λήψη κάθε μέτρου που θα παρέκκλινε ή θα έθιγε την εν λόγω κοινή οργάνωση (προαναφερθείσα απόφαση Milk Marque και National Farmers' Union, σκέψη 94).
- 56 Επιπλέον, στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στο καθ' ύλην πεδίο εφαρμογής τόσο του άρθρου 81, παράγραφος 1, ΕΚ, όσο και του εθνικού δικαίου του ανταγωνισμού, οι εθνικές αρχές δεν μπορούν να ενεργούν κατά παράβαση των αποφάσεων της Επιτροπής ή να δημιουργούν τον κίνδυνο αντίφασης προς τις αποφάσεις αυτές (βλ., συναφώς, απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 2000, C-344/98, Masterfoods και HB, Συλλογή 2000, σ. I-11369, σκέψεις 51 και 52).

57 Κατά συνέπεια, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι, εφόσον τηρούνται οι προϋποθέσεις που παρατίθενται στις σκέψεις 55 και 56 της παρούσας απόφασης, οι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό εθνικές αρχές έχουν την εξουσία να ελέγχουν και, συνεπώς, να απαγορεύουν τους μηχανισμούς αποθεματοποίησης ελαιολάδου που αφενός έχουν συμφωνηθεί και χρηματοδοτούνται εκτός του πεδίου εφαρμογής του άρθρου 12α του κανονισμού 136/66 και αφετέρου είναι ικανοί να επηρεάζουν την κοινοτική αγορά.

58 Κατόπιν όλων όσων εκτίθενται ανωτέρω, στο τέταρτο και στο πέμπτο ερώτημα πρέπει να δοθεί η απάντηση ότι οι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό εθνικές αρχές, εφόσον απέχουν αφενός από τη λήψη κάθε μέτρου που θα παρέκκλινε ή θα έθιγε την κοινή οργάνωση αγορών στον τομέα του ελαιολάδου και αφετέρου από τη λήψη αποφάσεων που αντιβαίνουν στην απόφαση της Επιτροπής ή δημιουργούν τον κίνδυνο αντίφασης προς την απόφαση αυτή, μπορούν να εφαρμόζουν το εθνικό δίκαιο του ανταγωνισμού στις συμφωνίες που μπορούν να επηρεάσουν την αγορά ελαιολάδου σε κοινοτική κλίμακα.

Επί των δικαστικών εξόδων

59 Δεδομένου ότι η παρούσα διαδικασία έχει ως προς τους διαδίκους της κύριας δίκης τον χαρακτήρα παρεμπίπτοντος που ανέκυψε ενώπιον του εθνικού δικαστηρίου, σ' αυτό εναπόκειται να αποφανθεί επί των δικαστικών εξόδων. Τα έξοδα στα οποία υποβλήθηκαν όσοι υπέβαλαν παρατηρήσεις στο Δικαστήριο, πλην των ως άνω διαδίκων, δεν αποδίδονται.

Για τους λόγους αυτούς, το Δικαστήριο (δεύτερο τμήμα) αποφαινεται:

- 1) Μια ανώνυμη εταιρία, της οποίας το κεφάλαιο ανήκει κατά πλειοψηφία σε ελαιοπαραγωγούς, ελαιοτριβεία και συνεταιρισμούς ελαιοπαραγωγών και κατά το υπόλοιπο μέρος σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, μπορεί να αποτελεί «οργανισμό» κατά την έννοια του άρθρου 12α του κανονισμού 136/66/ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 22ας Σεπτεμβρίου 1966, περί δημιουργίας κοινής

οργανώσεως αγοράς στον τομέα των λιπαρών ουσιών, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό (ΕΚ) 1638/98 του Συμβουλίου, της 20ής Ιουλίου 1998, στον οποίο μπορεί να επιτραπεί η σύναψη συμβάσεων ιδιωτικής αποθεματοποίησης ελαιολάδου σύμφωνα με το άρθρο αυτό, εφόσον πληροί τις προϋποθέσεις που προβλέπει η εν λόγω διάταξη.

- 2) Η «έγκριση από το κράτος μέλος», που πρέπει να έχει παρασχεθεί στους οργανισμούς κατά την έννοια του άρθρου 12α του κανονισμού 136/66, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1638/98, μπορεί να παρέχεται κατόπιν αίτησης για τη χορήγηση ειδικής απαλλαγής («άδειας») που υποβάλλεται στις αρμόδιες για τον ανταγωνισμό εθνικές αρχές, υπό την προϋπόθεση ότι οι αρχές αυτές έχουν πράγματι τα μέσα να εξακριβώνουν την ικανότητα του αιτούντος οργανισμού να προβαίνει στην ιδιωτική αποθεματοποίηση ελαιολάδου τηρώντας τις προϋποθέσεις του νόμου.
- 3) Δεν αντιβαίνει στο άρθρο 12α του κανονισμού 136/66, όπως τροποποιήθηκε με τον κανονισμό 1638/98, ο μηχανισμός αγορών και αποθεματοποίησης ελαιολάδου, ο οποίος στηρίζεται σε ιδιωτική συμφωνία και χρηματοδότηση και δεν έχει υποβληθεί στη διαδικασία έγκρισης που προβλέπει η διάταξη αυτή.
- 4) Οι αρμόδιες για τον ανταγωνισμό εθνικές αρχές, εφόσον απέχουν αφενός από τη λήψη κάθε μέτρου που θα παρέκκλινε ή θα έθιγε την κοινή οργάνωση αγορών στον τομέα του ελαιολάδου και αφετέρου από τη λήψη αποφάσεων που αντιβαίνουν στην απόφαση της Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων ή δημιουργούν τον κίνδυνο αντίφασης προς την απόφαση αυτή, μπορούν να εφαρμόζουν το εθνικό δίκαιο του ανταγωνισμού στις συμφωνίες που μπορούν να επηρεάσουν την αγορά ελαιολάδου σε κοινοτική κλίμακα.

(υπογραφές)